

La participació ciutadana: on som i cap on anem?

Cap a l'Ecosistema de Governança Pública

Ismael Peña-López

Postgrau d'Administració Electrònica i
Govern Obert al Món Local

Entitats organitzadores

Universitat de Girona
Fundació UdG:
Innovació i Formació

 Diputació de Girona

 AOC
Consorci
Administració Oberta
de Catalunya

Generalitat de Catalunya
Escola d'Administració Pública
de Catalunya

Del desenvolupament a la governança

Del desenvolupament a la governança

Desenvolupament
socioeconòmic

Del desenvolupament a la governança

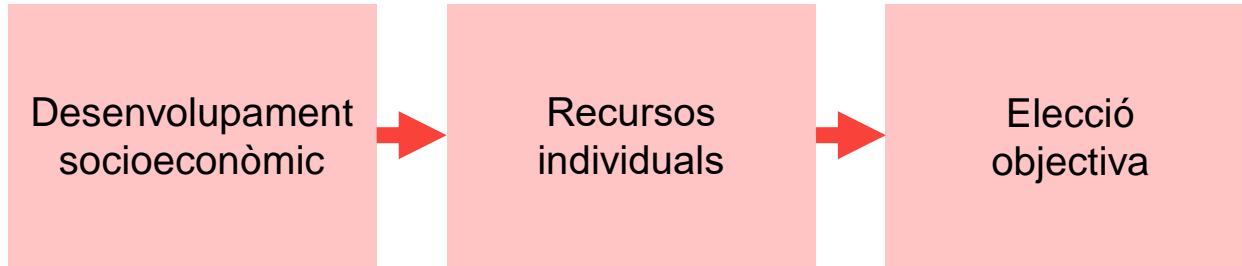

Desenvolupament
socioeconòmic

Recursos
individuals

Del desenvolupament a la governança

Del desenvolupament a la governança

Canvi en
els valors

Del desenvolupament a la governança

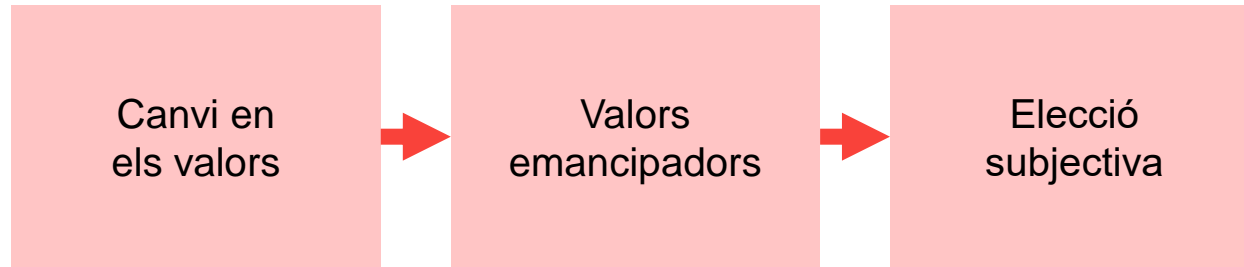

Canvi en
els valors

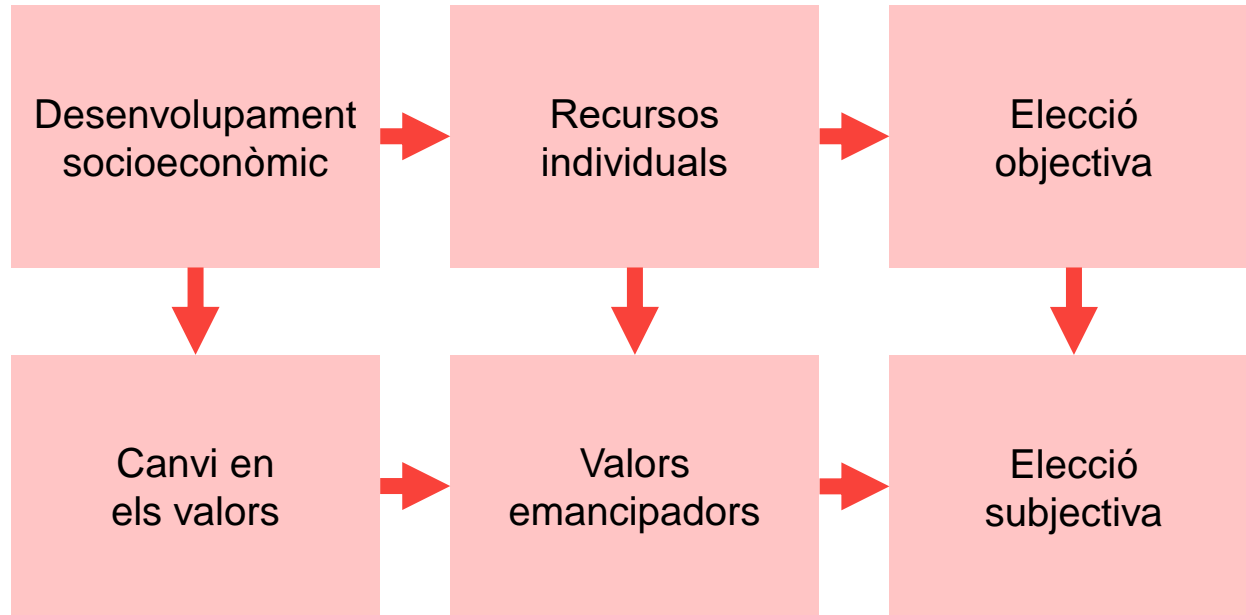

Valors
emancipadors

Del desenvolupament a la governança

Del desenvolupament a la governança

Del desenvolupament a la governança

Democratització

Del desenvolupament a la governança

Democratització

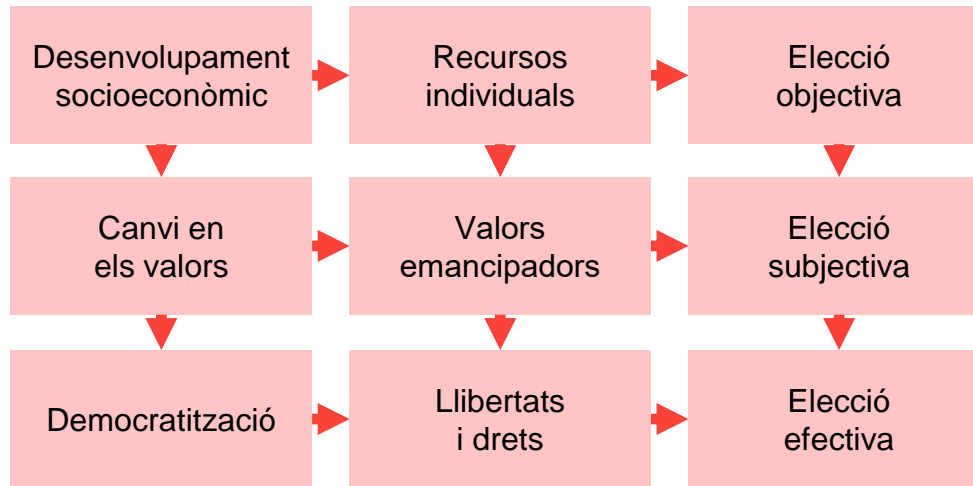

Llibertats
i drets

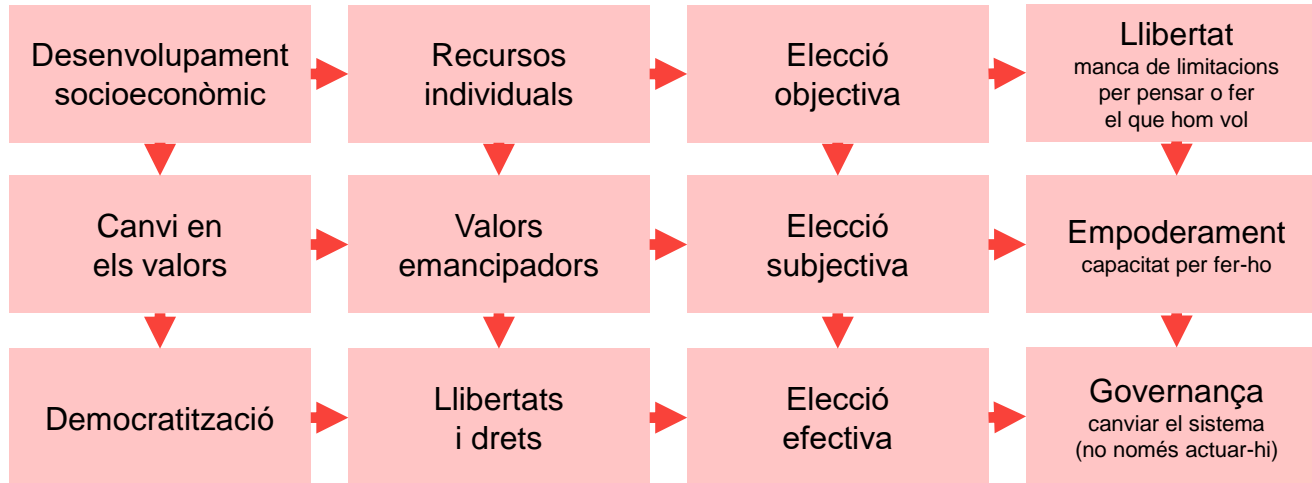
Del desenvolupament a la governança

Del desenvolupament a la governança

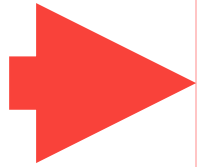
Del desenvolupament a la governança

El cicle de les decisions públiques

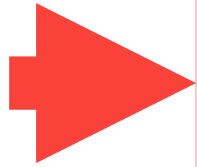
Decidir...

Diagnosi

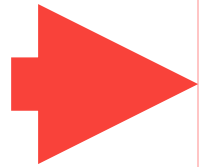
Decidir...

Deliberació

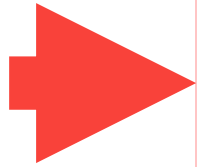
Decidir...

Negociació

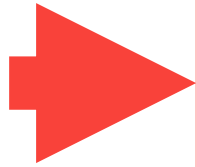
Decidir...

Execució

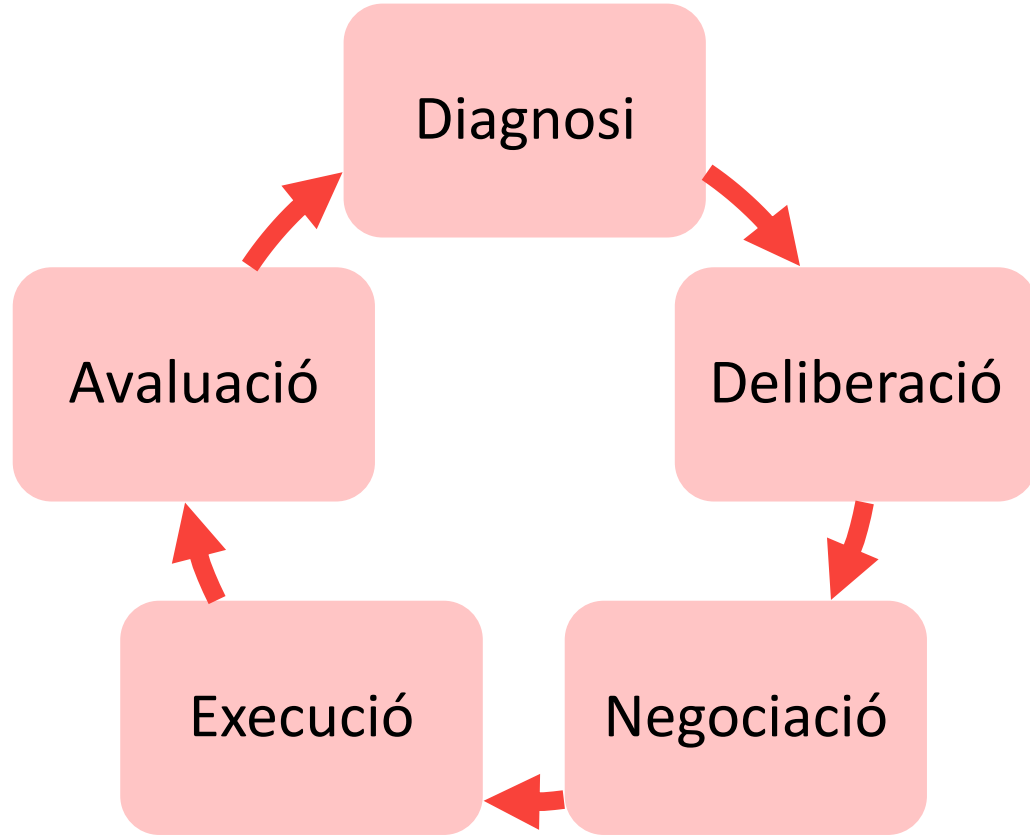
Decidir...

Avaluació

Decidir

Problemes complexos i
problemes retorçats

Problemes complexos

De quin tipus de repte es tracta?

De quines maneres es pot definir?

Quines causes es poden identificar?

Com és l'entorn?

Com s'està afrontant ara el repte?

Quines línies d'acció hi ha?

Quina mena d'objectiu es pretén assolir?

Problemes retorçats (wicked problems)

1. No hi ha una formulació definitiva d'un problema retorçat
2. Els problemes retorçats no tenen temps d'espera
3. Les solucions a un problema retorçat no són del tipus vertader o fals, sinó millor o pitjor
4. No hi ha cap prova immediata i definitiva d'una solució a un problema retorçat
5. Cada solució a un problema retorçat és una "operació única"
6. Els problemes retorçats no tenen un conjunt de solucions potencials enumerables
7. Cada problema retorçat és essencialment únic
8. Cada problema retorçat pot considerar-se com un símptoma d'un altre problema
9. L'existència d'una discrepància representant a un problema retorçat pot explicar-se en diverses formes
10. El polític no té dret a equivocar-se

Problemes retorçats i COVID-19

No hi ha una formulació definitiva d'un problema retorçat

- Quin és el problema: la Salut? l'Economia?
- Quin és el millor nivell de confinament? En funció de què? Dels contagis? De l'estat de les UCI?
- Podem privar de dret a educació, mobilitat, treball, lleure, socialització, etc. vot a determinats col·lectius? En funció de què?
- A qui vacunem primer? Els passaports COVID-19 són ètics?
- Davant l'impacte diferencial de la COVID-19, quin és EL problema exactament?

Problemes retorçats i COVID-19

Els problemes retorçats no tenen temps d'espera

- Quan s'acaba el problema?
- Quan no hi hagi contagis?
- Quan no hi hagi “tants” contagis? Defuncions?
- Amb la “nova normalitat”?
- Amb la vacuna?
- Amb la recuperació econòmica?

Problemes retorçats i COVID-19

Les solucions a un problema retorçat no són del tipus vertader o fals, sinó millor o pitjor

- Quina combinació de mesures de seguretat sanitària?
- Quina combinació de mobilitat?
- Què són serveis/treballs essencials?
- Obrim l'educació? Tota?
- Quins instruments econòmics posem en marxa?

Problemes retorçats i COVID-19

No hi ha cap prova immediata i definitiva d'una solució a un problema retorçat

A cada solució, un nou problema:

- Confinem? Què passa amb l'economia? L'educació?
- Vacunem? Amb quin criteri? I els no vacunats?
- Restringim la mobilitat? De qui? Com ho controlem? A quin cost?
- Què passa amb la divisòria digital? Què passa amb les cures i les persones dependents?

Problemes retorçats i COVID-19

Cada solució a un problema retorçat és una "operació única"

- Podem corregir retroactivament les decisions preses?
- I si moren persones?
- I si tanquen empreses?
- I si "perdem" cursos?

Problemes retorçats i COVID-19

Els problemes retorçats no tenen un conjunt de solucions potencials enumerables

- Quantes solucions podem llistar durant la COVID-19?
- Quantes compatibles i quantes excloents?
- Quantes objectives i quantes ideològiques?
- Quantes amb informació perfecta? Sobre diagnosi o sobre conseqüències?

Problemes retorçats i COVID-19

Cada problema retorçat és essencialment únic

- Ens serveix l'experiència de la Grip Espanyola de 1918?
- Ens serveixen les experiències internacionals?
- Ens serveix l'experiència d'una onada a una altra?

Problemes retorçats i COVID-19

Cada problema retorçat pot considerar-se com un símptoma d'un altre problema

- Crisi financera de 2008
- Impacte desigual de la globalització i la digitalització
- Nivell educatiu i model econòmic i productiu
- Model territorial i competencial
- Obsolescència de l'Administració

Problemes retorçats i COVID-19

L'existència d'una discrepància representant a un problema retorçat pot explicar-se en diverses formes

- És un problema de salut pública?
- És un problema de comportament individual?
- És un problema econòmic?
- És un problema d'eficiència en la gestió?
- És un problema pressupostari? Competencial?

Problemes retorçats i COVID-19

El polític no té dret a equivocar-se

- Els errors poden ser fatals – literalment
- No busquem aprendre amb les solucions: busquem resoldre

La participació com a
diagnosi: els actors

Anomenar i emmarcar

Per cada opció

- Quina és la qüestió
- Què s'hi pot fer
- Quins desavantatges hi ha
- Quin nom li posem

A large, stylized bracket graphic on the left side of the slide, colored in a gradient from dark blue at the bottom to light purple at the top.

Els actors

- Identitat
- Institucionalitzats, representats
- Relacions
- Mida
- Tendència
- Espais
- Instruments

Taller 1.

Mapa d'actors: visions

Cartografiar els diferents perfils de ciutadà afectats per una qüestió i els respectius posicionaments:

- Llistar els actors
- Tipificar el seu perfil
- Establir relacions entre actors
- Descriure les seves aproximacions a la qüestió
- Anomenar el seu problema

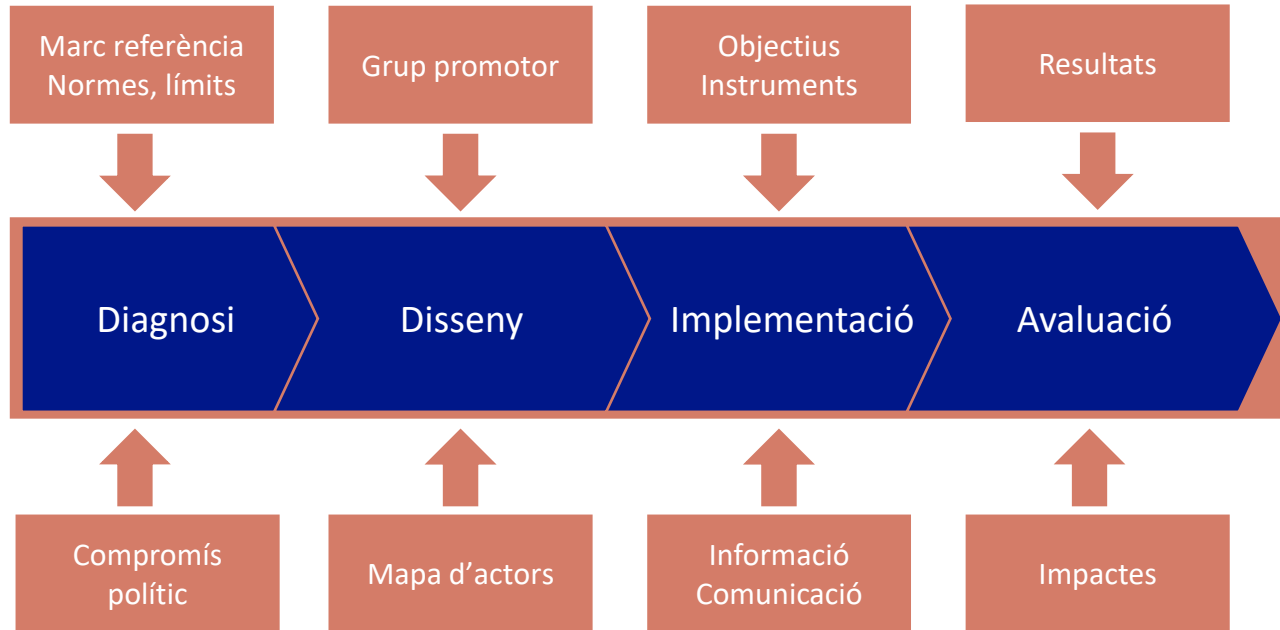
Mapa d'actors

Actor	Característiques	Nom del seu problema
Caputxeta	Menor desescolaritzada, sense instruments d'emancipació, en àmbit sòcio-cultural hostil, reproduirà vectors d'exclusió social	Indefensió dels drets de la infància i la dona

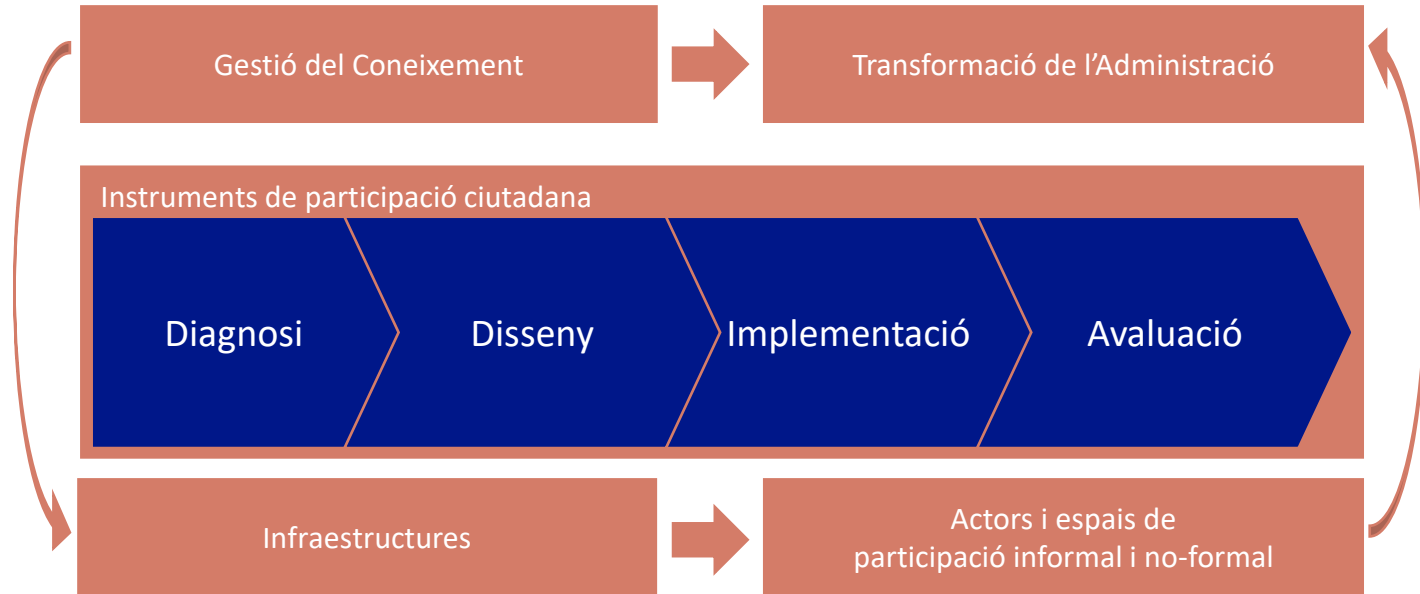

La participació com a
disseny: els dispositius

La participació a la cadena de valor

La participació com a transformació

Govern i innovació social

Nivell Macro:
polítiques i regulació

Institucions

Transversalitzar

Articular la
quàdruple hèlix

Nivell Meso:
formació i
competències

Xarxes

Capacitar

Sincronitzar
espais
multicapa

Nivell Micro:
crear teixit social

Líders locals i
ONGO

Empreses

Universitats i
Recerca

Administració

Superar el salt
de coneixement

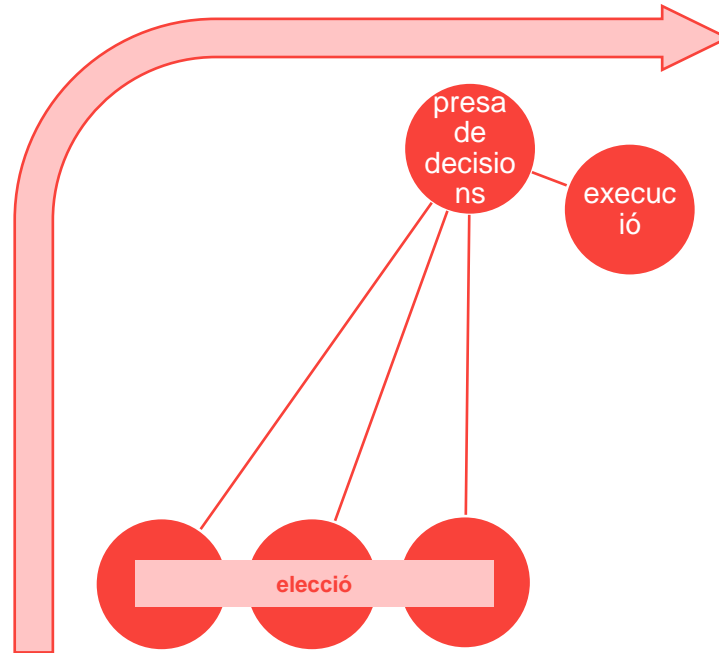
Estatus socio-
econòmic:
operativa i recursos

Ciudadans individuals

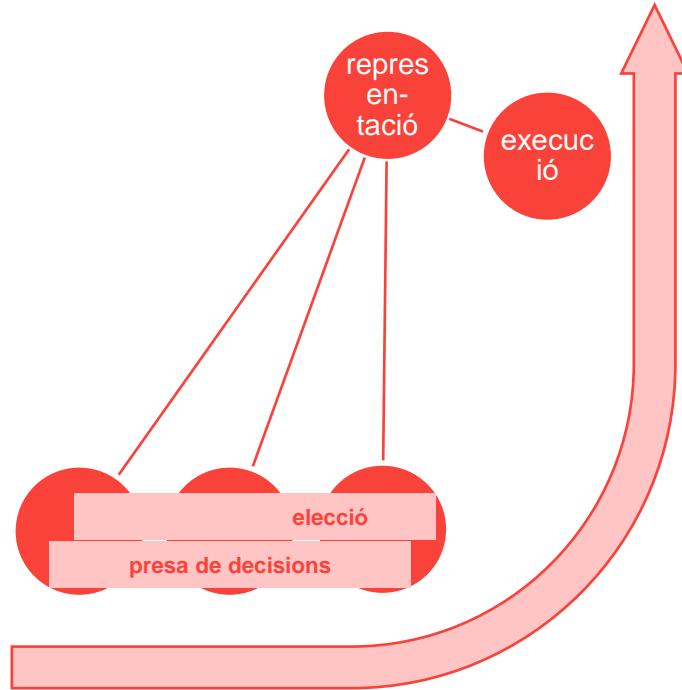

Tecnopolítica

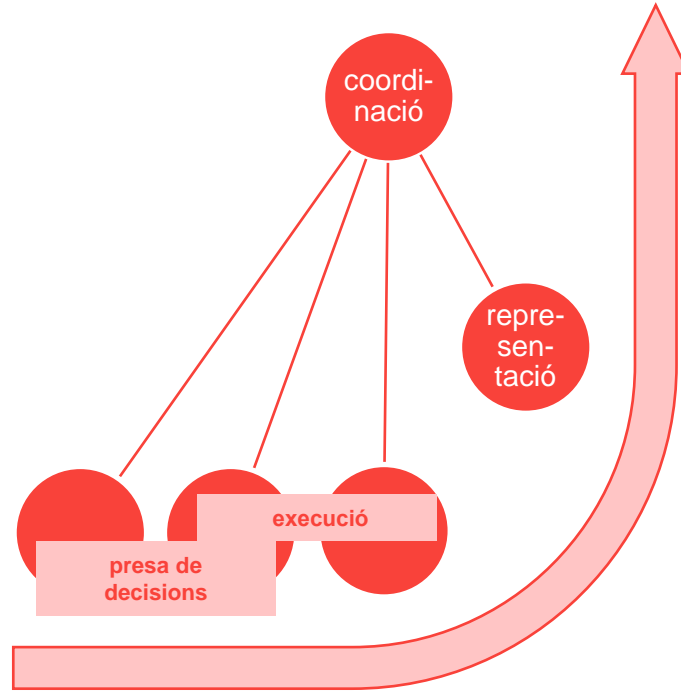
L'organització tradicional jeràrquica

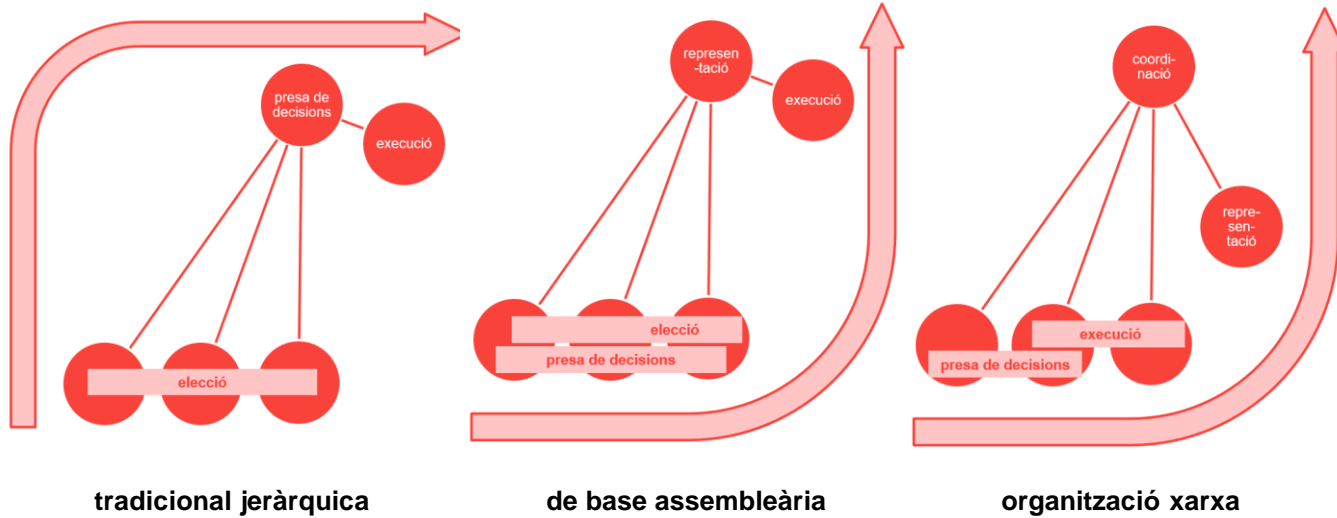
L'organització tradicional assembleària

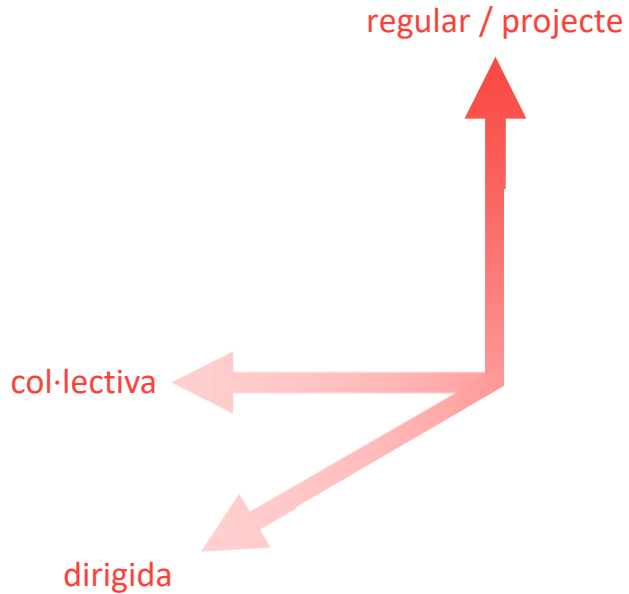
L'organització xarxa

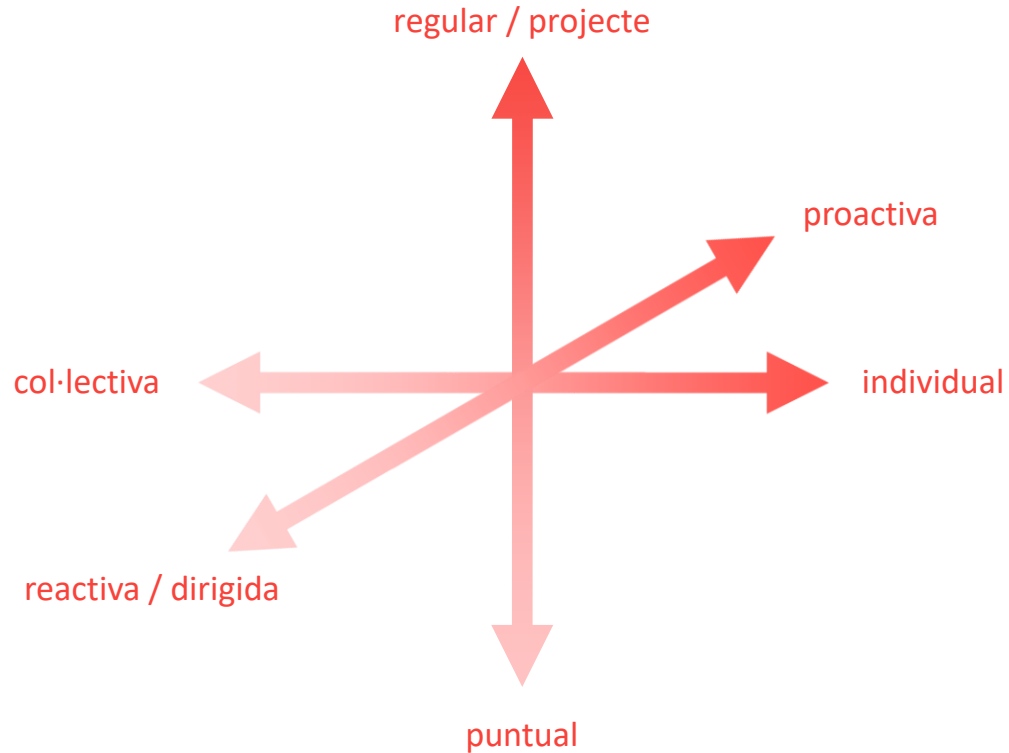
Models de participació col·lectiva

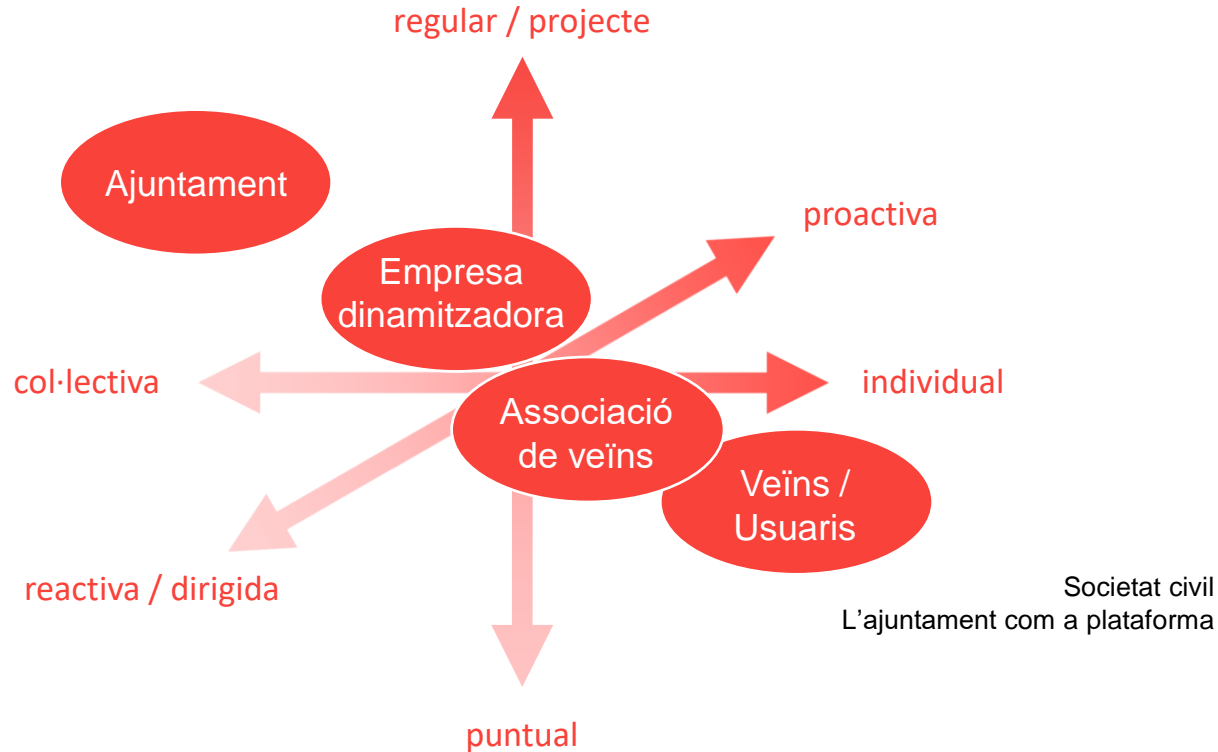
Participació clàssica

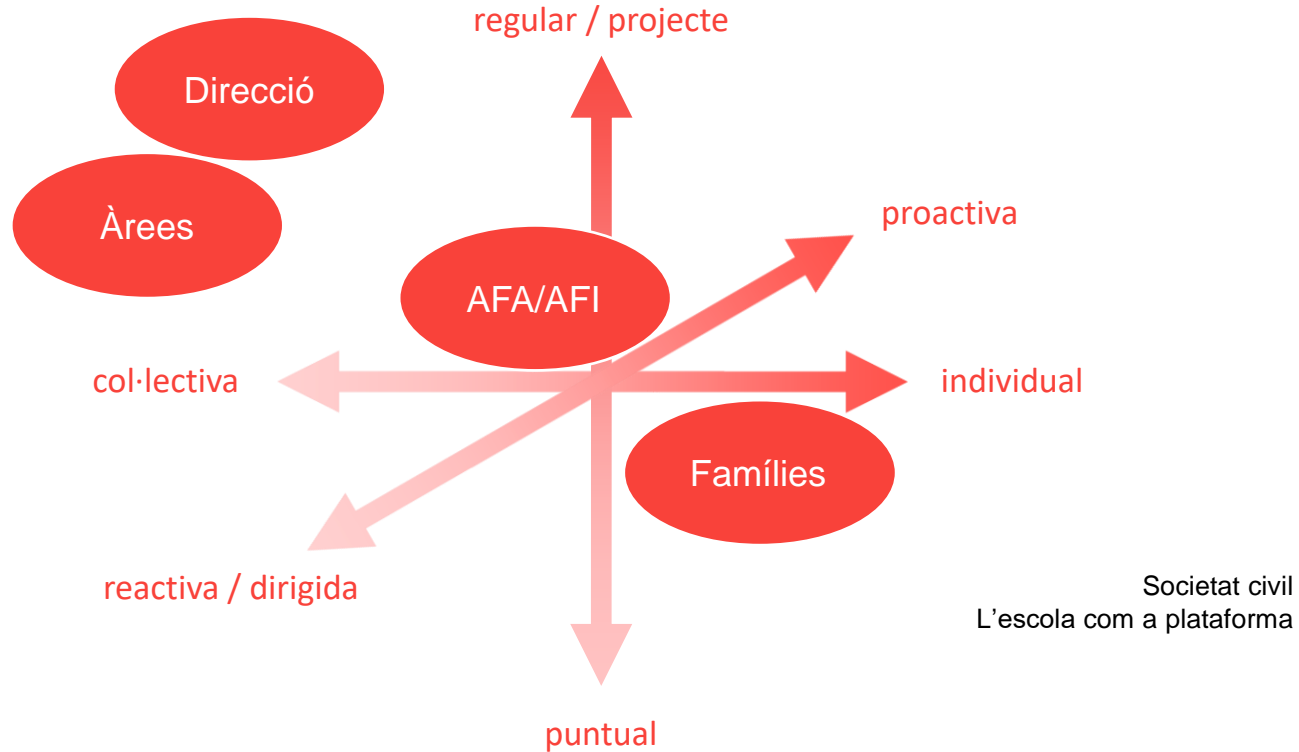
Participació digital

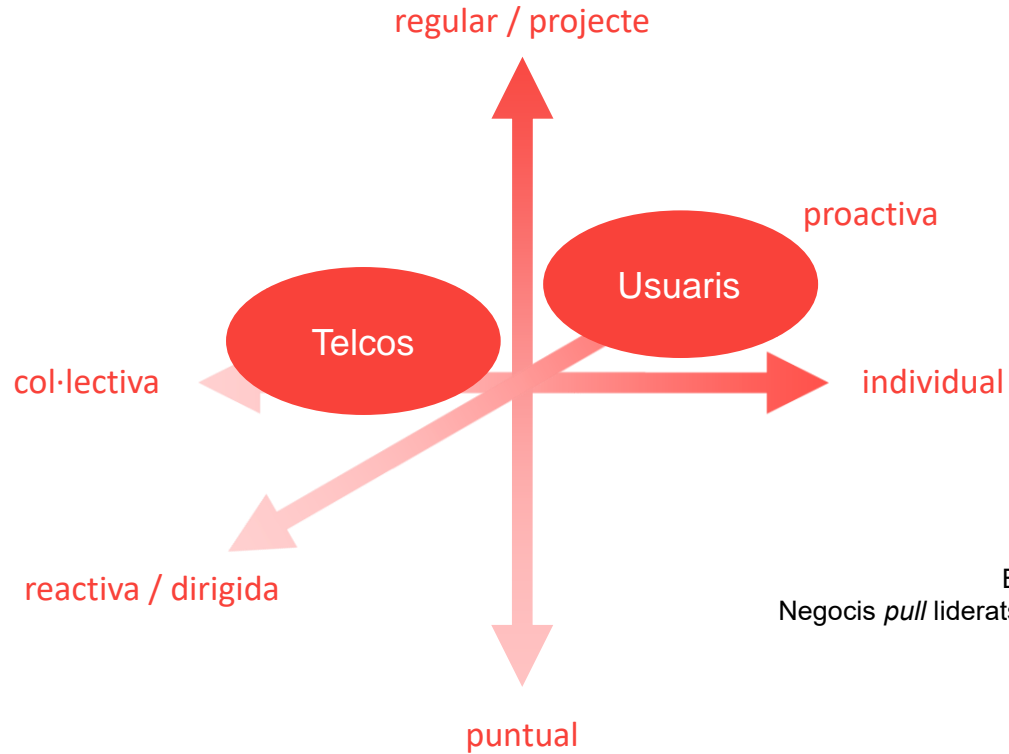
Centre cívic autogestionat

Libre verd

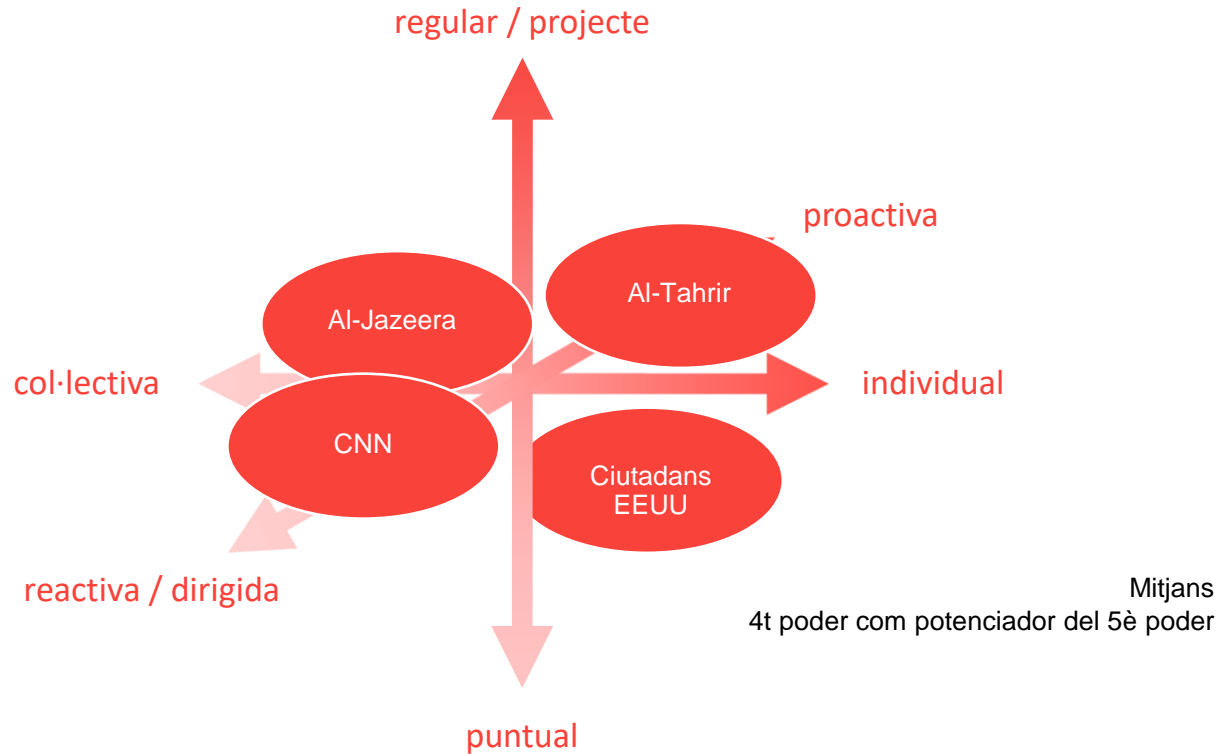

M-Pesa

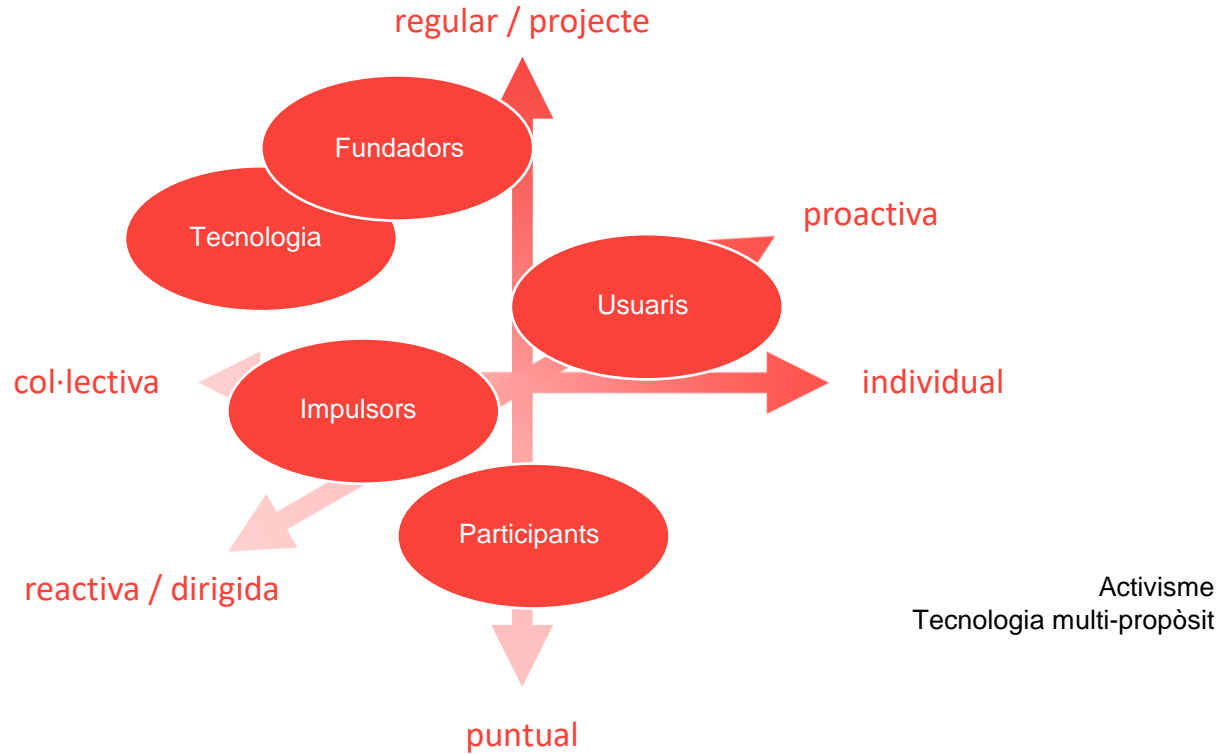

Banca electrònica
Negocis *pull* liderats per la demanda

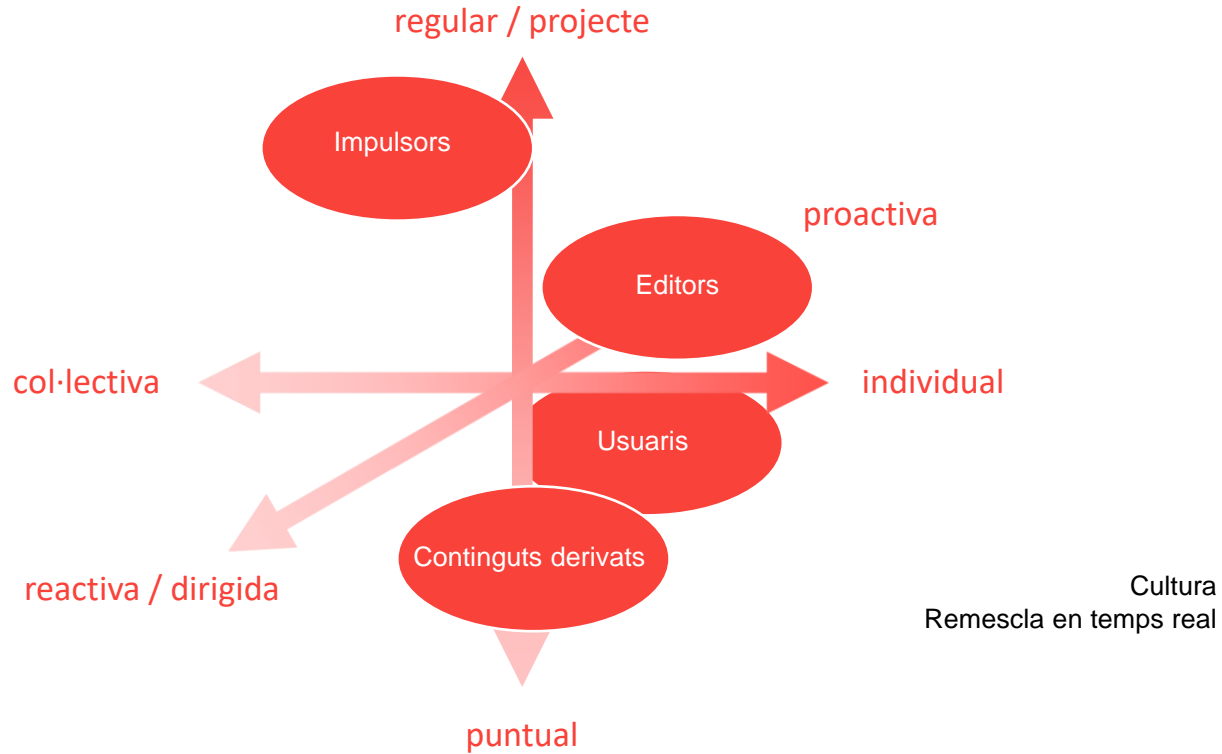
Primavera àrab

Ushahidi

Wikipedia

Tecnopolítica

- un nou context, habilitat i potenciat per les **TIC**
- els seus actors apunten a majors cotes de llibertat, apoderament i **governança**
- transforma les **pràctiques democràtiques** tradicionals
- manera d'abordar la política a **múltiples escales**
- profundament arrelada en la **comunitat**
- objectius intermedis que afecten el **disseny** de protocols i processos
- concurrència de **múltiples actors**
- disseny altament **granular** de tasques i nivells de participació

A large, stylized bracket graphic on the left side of the slide, colored in a gradient from dark blue at the bottom to light purple at the top.

Causes

- Descentralització/distribució
- Individualització
- Granularització

A large, stylized bracket graphic on the left side of the slide, colored in a gradient from dark blue at the bottom to light purple at the top.

Impactes instrumentals

- Processos, protocols, eines;
- Codiseny, co-decisió;
- Subsidiarietat radical.

Resultats

- La deliberació esdevé el nou estàndard democràtic.
- L'obertura com pre-requisit de la deliberació.
- Retiment de comptes i petjada legislativa per a major legitimitat.
- Participació per a major pluralisme i més fort capital social.
- “Circularització” de la política.

→ Diàleg constant, dinàmiques circulars

Impactes sistèmics

- Menor rol de la intermediació i les institucions tradicionals.
- Major rol de la deliberació informada.
- Equilibri entre institucions, experts/líders i ciutadans individuals en un nou ecosistema d'actors, rols i relacions: xarxes i comunitats amb filiació líquida i reconfigurable.

→ Diàleg obert entre institucions de diversos nivells i aportacions ciutadanes

Institucions com a
plataforma, governança
pública com ecossistema

L'Estat com a plataforma

Tecnologies de cooperació

- De dissenyar sistemes a proveir plataformes
- Implicar i comprometre a la comunitat en el disseny
- Reconèixer els recursos desaprofitats
- Identificar llinars clau per a aconseguir punts d'inflexió
- Monitorar i promoure els diversos cicles de realimentació
- Convertir el coneixement present en patrimoni històric
- Donar suport a identitats participatives

Ecosistema multinivell que tingui eines que actuïn des de la «atenció primària» fins als més alts nivells d'especialització.

L'ecosistema de governança pública

Un ecosistema de governança pública és un sistema

- tecnopolític
- auto-organitzat
- autopoiètic
- replicable i escalable
- que articula actors, espais i instruments
- al voltant d'un conjunt d'infraestructures obertes i distribuïdes
- riques en coneixement
- per a la presa de decisions col·lectives.

De la jerarquia a la xarxa (i)

Qui fa la xarxa determina els codis, els canals, els protocols

- Si no hi som, la xarxa serà i funcionarà igualment
- Si hi som, podem incidir en el seu disseny, en la seva orientació
- Podem aportar recursos, equitat, neutralitat, garanties

Donar context, crear infraestructura

- Infraestructures obertes: dades, informació, tecnologia
- Coneixement obert: metodologia, processos, protocols

De la jerarquia a la xarxa (ii)

Identificar àgores, crear comunitat

- Formació, capacitació: en democràcia, política, participació
- Donar veu a tots els actors, democratitzar els actors col·lectius

Facilitar interacció, nodrir comunitat

- Donar legitimitat a tots els espais, ordenar la conversa
- Fer que passin coses, facilitar, apoderar, acompanyar

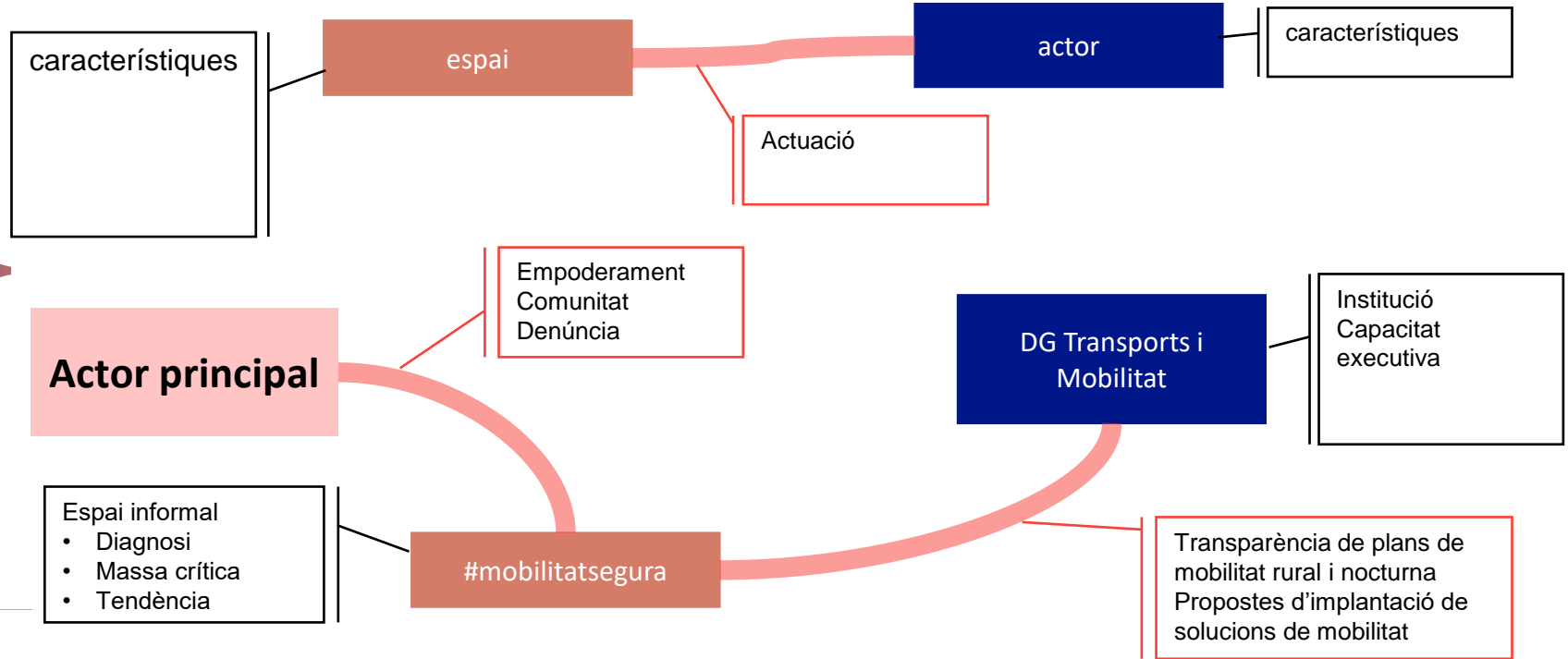
Taller 2.

Mapa d'actors: instruments i espais

Assignar a cadascun dels actors:

- Espais i instruments institucionals
- Espais i instruments informals i tecnopolítics
- Propostes d'actuació pública

Mapa d'actors: espais i instruments

Trencant mites

Mite 1

“El clictivisme és activisme de mentida”

- Bases socials del clictivisme
- (Tecno)política de capes superposades
- Agregació i capitalització del granular
- Política transmèdia

→ El poder prescriptor de les xarxes

Mite 2

“La política ha de ser professional”

- La transitorietat de la política
- La política com a encàrrec o tasca
- Nous espais i actors de la política
- Política informal i no formal, extrarepresentativa, extrainstitucional

→ Els diversos nivells i plans del debat

Mite 3

“Els ciutadans no en saben”

- Especialització per formació
- Especialització per experiència
- Política de ser i estar

→ El ciutadà com a actor actiu, el ciutadà convocat a participar com a co-dissenyador

Mite 4

“Els ciutadans no tenen temps”

- Reduir el cost de participar
- Incrementar el benefici de participar
- Política del dia a dia

→ Les manifestacions informals d'opinió

Mite 5

“Això allargarà eternament la presa de decisions”

- Mapatge d'actors
- Prevenició i reducció del conflicte
- Internalització d'externalitats
- Planificació i avaluació

→ Reconeixement, norma escrita i social,
gestió informal

Mite 6

“La democràcia directa no és molt millor que la representativa”

- La política com a caixa d'eines
- Les institucions com a eines
- Les institucions com a plataformes
- La governança pública com a ecosistema

→ Habilitació i recolzament de debats

Bibliografia

Referències

- Kurban, C., Peña-López, I. & Haberer, M. (2017). “What is technopolitics? A conceptual scheme for understanding politics in the digital age”. A *IDP. Revista de Internet, Derecho y Ciencia Política*, 24. Barcelona: Universitat Oberta de Catalunya.
- Lupiáñez-Villanueva, F., Theben, A., Porcu, F. & Peña-López, I. (2018). Study on the impact of the internet and social media on youth participation and youth work. Brussels: European Commission.
- Peña-López, I. (2018). “Fomento de la participación democrática no formal e informal. De la democracia de masas a las redes de la democracia”. En Laboratorio de Aragón Gobierno Abierto (Ed.), *Abrir instituciones desde dentro. Hacking Inside Black Book, Capítulo 11*, 113-124. Zaragoza: LAAAB, Gobierno de Aragón.
- Peña-López, I. (2019). Convirtiendo participación en soberanía: el caso de decidim.barcelona. Barcelona: Huygens Editorial
- Peña-López, I. (2019). “L’Estat com a plataforma: la participació ciutadana per la preservació de l’Estat com a bé comú”. A *Nota d’Economia*, 105, 193-208. Barcelona: Generalitat de Catalunya.
- Peña-López, I. (2020). “El ecosistema de gobernanza pública: las instituciones como infraestructuras abiertas para la toma de decisiones colectivas”. A Reniu i Vilamala, J.M. & Meseguer, J.V. (Eds.), *¿Política confinada? Nuevas tecnologías y toma de decisiones en un contexto de pandemia, Capítulo 2*, 53-71. Cizur Menor: Thompson-Reuters/Aranzadi.

Gràcies!

Per citar aquesta obra:

Peña-López, I. (2023). *La participació ciutadana: on som i cap on anem?. Cap a l'Ecosistema de Governança Pública.*

Postgrau en Administració Electrònica i Govern Obert al Món Local, 1 de febrer de 2023.

Girona: Universitat de Girona, Diputació de Girona, AOC, EAPC

http://ictlogy.net/presentations/20230201_ismael_pena-lopez_-_participacio_ciudadana_ecosistema_governanca_publica.pdf

Per contactar amb l'autor:

<http://contacte.ictlogy.net>

Entitats promotores

Universitat de Girona
Fundació UdG:
Innovació i Formació

 Diputació de Girona

Consorci
Administració Oberta
de Catalunya

Generalitat de Catalunya
Escola d'Administració Pública
de Catalunya

Tota la informació presentada en aquest document es troba
sota una Llicència Creative Commons del tipus
Reconeixement – No Comercial
Per a més informació visiteu
<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/>

#PostgrauGovObert

@ictlogist

ANNEX: plantilles pel treball en grups

Cap a l'Ecosistema de Governança Pública

Grup:

@ictlogist #PostgrauGovObert

Entitats organitzadores

Universitat de Girona
Fundació UdG:
Innovació i Formació

 Diputació de Girona

 AOC
Consorci
Administració Oberta
de Catalunya

Generalitat de Catalunya
Escola d'Administració Pública
de Catalunya